

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL SARTŲ REGIONINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) PATVIRTINIMO

2024 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 23 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 4 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Sartų regioninio parko planavimo schemą, kurią sudaro Sartų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) aiškinamojo rašto pagrindiniai sprendiniai, Sartų regioninio parko ribų planas ir Sartų regioninio parko tvarkymo planas (brėžiniai) (pridedama).

2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gegužės 13 d. nutarimą Nr. 438 „Dėl Sartų regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų plano patvirtinimo“.

Ministrė Pirmininkė

Aplinkos ministras

SARTŲ REGIONINIO PARKO PLANAVIMO SCHEMOS (RIBŲ IR TVARKYMO PLANŲ) AIŠKINAMOJO RAŠTO PAGRINDINIAI SPRENDINIAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sartų regioninio parko (toliau – Regioninis parkas) planavimo schemą sudaro Sartų regioninio parko ribų planas (toliau – Ribų planas), Sartų regioninio parko tvarkymo planas (toliau – Tvarkymo planas) (brėžiniai) ir Regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) aiškinamojo rašto pagrindiniai sprendiniai.

2. Ribų plano tikslas – nustatyti:

- 2.1. Regioninio parko ir jo buferinės apsaugos zonos ribas;
- 2.2. Regioninio parko funkcinio prioriteto zonų ribas;
- 2.3. Regioninio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonų tikslus.

3. Tvarkymo plano tikslas – nustatyti:

- 3.1. Regioninio parko kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir jų reglamentus;
- 3.2. Regioninio parko gamtos apsaugos kryptis ir priemonės;
- 3.3. Regioninio parko kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemonės;
- 3.4. Regioninio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptis ir priemonės;
- 3.5. Regioninio parko gyvenviečių ir infrastruktūros plėtros kryptis.

II SKYRIUS TERITORIJOS FUNKCINIS ZONAVIMAS

4. Regioniniame parke pagal gamtos ir kultūros vertybių pobūdį ir išsidėstymą, naudojimo galimybes ir gyvenamųjų vietovių tinklo ypatumus nustatomos šios funkcinio prioriteto zonos (Ribų plano brėžinys):

4.1. konservacinio funkcinio prioriteto zona, kurią sudaro Vosynos, Dusetų girios ir Ilgašilio gamtiniai rezervatai, Antazavės šilo, Kalviškių ir Zaduojo kraštovaizdžio draustiniai, Mielėnų geomorfologinis draustinis, Salinio, Sartų ir Rašų hidrografiniai draustiniai, Dusetų girios, Ilgašilio, Kavolių šilelio, Minkūnų bei Padustėlio botaniniai-zoologiniai draustiniai, Dusetų miško liepos genetinis draustinis ir Dusetų urbanistinis draustinis. Jų steigimo tikslai:

4.1.1. Vosynos gamtinio rezervato tikslas – išsaugoti pirmųjų šiaurės rytų Lietuvos paežerių miškų bruožus išlaikiusią Dusetų girios gamtinio komplekso dalį kaip Sėlių aukštumos didžiųjų dubaklonių miškų etaloną su mokslui vertingais augalijos ir gyvūnijos kompleksais, išsaugoti ir palaikyti palankią Europos Bendrijos (toliau – EB) svarbos 9010 Vakarų taigos, 9020 Plačialapių ir mišrių miškų, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, palaikyti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.2. Dusetų girios gamtinio rezervato tikslas – išsaugoti Dusetų girios mišrių miškų ir pelkių kompleksą, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 9010 Vakarų taigos, 9020 Plačialapių ir

mišrių miškų, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, išlaikyti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.3. Ilgašilio gamtinio rezervato tikslas – išsaugoti Ilgašilio mišrių miškų ir pelkių kompleksą, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 9010 Vakarų taigos, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų buveinių būklę, palaikyti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.4. Antazavės šilo kraštovaizdžio draustinio tikslas – išsaugoti Antazavės banguotos moreninės-fliuvioglacialinės lygumos, plytinčios į rytus nuo centrinės Sartų ežero dalies, su ryškiomis pakopomis, ežeringą miškingą kraštovaizdį su Pakačinės piliakalniu ir Marimanto dvarvieta, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 3140 Ežerų su menturdumblių bendrijomis, 3150 Natūralių eutrofinių ežerų su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 6210 Stepinių pievų, 6270 Rūšių turtingų smilgynų, 6450 Aliuvinių pievų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 7160 Nekalkingų šaltinių ir šaltiniuotų pelkių, 9010 Vakarų taigos, 9020 Plačialapių ir mišrių miškų, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, išsaugoti gyvybingas dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*), pelkinės uolaskėlės (*Saxifraga hirculus*), dvijuostės nendriadusės (*Graphoderus bilineatus*) populiacijas ir jų buveines, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.5. Kalviškių kraštovaizdžio draustinio tikslas – išsaugoti glaciokarstinėmis dubėmis stipriai suskaidyto ežeringo Sėlių moreninės aukštumos kraštovaizdžio etaloną su Marciūniškių ir Morkūnų piliakalniais, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 3150 Natūralių eutrofinių ežerų su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 6210 Stepinių pievų, 6270 Rūšių turtingų smilgynų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 7160 Nekalkingų šaltinių ir šaltiniuotų pievų, 7230 Šarmingų žemapelkių, 9010 Vakarų taigos, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, išsaugoti gyvybingas pelkinės uolaskėlės (*Saxifraga hirculus*), stačiosios dirvuolės (*Agrimonia pilosa*), dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*), šarvuotosios skėtės (*Leucorrhinia pectoralis*) populiacijas ir jų buveines, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.6. Zadujo kraštovaizdžio draustinio tikslas – išsaugoti Zadujo ežero apylinkių fliuvioglacialinės lygumos kraštovaizdį kaip ežeringo miškingo agrarinio kraštovaizdžio etaloną su natūraliomis Zaduojos upelio atkarpomis, Zadujo ežero rina, kuri yra poledynmetyje gyvavusios Sartų rinos tinklo dalis, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 7160 Nekalkingų šaltinių ir šaltiniuotų pievų, 9010 Vakarų taigos, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, išsaugoti gyvybingas dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*), pelkinės uolaskėlės (*Saxifraga hirculus*) populiacijas ir jų buveines, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.7. Mielėnų geomorfologinio draustinio tikslas – išsaugoti būdingą Sėlių aukštumos mažai miškingos šiaurinės dalies kalvotą, daubotą, raguvotą, ežeringą reljefą, Mielėnų ir Mičiūnų piliakalnių, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 9080 Pelkėtų lapuočių miškų buveinių būklę, palaikyti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.8. Salinio hidrografinio draustinio tikslas – išsaugoti būdingus Sėlių aukštumos vakarinei nuolaidumai pratakus Salinio, Tautesnio, Ilgelio ežerus su salomis, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 9050 Žolių turtingų eglynų, 9060 Spygliuočių miškų ant ozų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, palaikyti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.9. Sartų hidrografinio draustinio tikslas – išsaugoti dubaklonių sankirtoje susiformavusią sudėtingos konfigūracijos vieną ilgiausių Lietuvoje Sartų ežerą su giliomis įlankomis, pusiasaliais,

salomis ir protakomis, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 9050 Žolių turtingų eglynų, 9060 Spygliuočių miškų ant ozų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, palaikyti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.10. Rašų hidrografinio draustinio tikslas – išsaugoti protakinį vingiuotos kranto linijos Rašų ežerą, užpelkėjusias jo pakrantes ir Šventosios upės ištakas, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 3150 Natūralių eutrofinių ežerų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų buveinių būklę, išsaugoti gyvybingas dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*), šarvuotosios skėtės (*Leucorrhinia pectoralis*) populiacijas ir jų buveines, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.11. Dusetų miško liepos genetinio draustinio tikslas – išsaugoti Dusetų miško mažalapės liepos (*Tilia cordata*) populiacijos genetinę įvairovę.

4.1.12. Dusetų girios botaninio-zoologinio draustinio tikslas – išsaugoti Dusetų girios mišrių miškų ir pelkių kompleksą, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 6270 Rūšių turtingų smilgynų, 6510 Šienaujamų mezofitų pievų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 9010 Vakarų taigos, 9020 Plačialapių ir mišrių miškų, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, išsaugoti gyvybingas didžiojo auksinuko (*Lycaena dispar*), raudonpilvės kūmutės (*Bombina bombina*) populiacijas ir jų buveines, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.13. Ilgašilio botaninio-zoologinio draustinio tikslas – išsaugoti Ilgio ir Ilgelio ežerų, aplinkinių miškų ir pelkių kompleksą, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 7160 Nekalkingų šaltinių ir šaltiniuotų pelkių, 9010 Vakarų taigos, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 91D0 Pelkinių miškų, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, išsaugoti gyvybingas dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*), pelkinės uolaskėlės (*Saxifraga hirculus*), žvilgančiosios riestūnės (*Hamatocaulis vernicosus*) populiacijas ir jų buveines, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.14. Kavolių šilelio botaninio-zoologinio draustinio tikslas – išsaugoti Kavolių šilelio mišrius miškus, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 9010 Vakarų taigos, 9050 Žolių turtingų eglynų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų buveinių būklę, populiacijas ir jų buveines, išsaugoti palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų ir jų buveinių būklę.

4.1.15. Minkūnų botaninio-zoologinio draustinio tikslas – renatūralizuotoje Minkūnų durpyno dalyje išsaugoti raudonpilvės kūmutės (*Bombina bombina*) buveines, gyvybingą dvilapio purvuolio (*Liparis loeselii*) populiaciją ir atkurti bei palaikyti jo buveinės būklę, palaikyti palankią kitų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų būklę.

4.1.16. Padustėlio botaninio-zoologinio draustinio tikslas – išsaugoti Šventosios senvagę su užpelkėjusiomis pakrantėmis, išsaugoti ir palaikyti palankią EB svarbos 3150 Natūralių eutrofinių ežerų, 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų, 6450 Aliuvinių pievų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų, 7230 Šarmingų žemapelkių, 91E0 Aliuvinių miškų buveinių būklę, populiacijas ir jų buveines, išsaugoti raudonpilvės kūmutės (*Bombina bombina*) buveines, palankią saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių populiacijų ir jų buveinių būklę.

4.1.17. Dusetų urbanistinio draustinio tikslas – išsaugoti Dusetų miesto istorinę dalį, tikslingai ją naudoti ir pažinti, saugoti ir atkurti jos urbanistinę (planinę, tūrinę erdvinę) struktūrą, vertingus užstatymo tipus ir užstatymo bruožus, istorinius statinius ir kitus fizinės aplinkos elementus nepažeidžiant Dusetų miesto istorinės dalies teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų vertingųjų savybių ir jų aplinkos.

4.2. Ekosistemų atkūrimo zona – nerenatūralizuota Minkūnų durpyno vakarinė dalis.

4.3. Ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zoną sudaro Sartų ežero paslėniai ties Anapoliu, Bradesiais, Bobriškiu, Dusetomis, Jaskoniškėmis, Juozapava, Kriaunomis, Krugiškiu, Margėnais, Pasarčiais, Pakačine, Rupetomis, Stravais, Velikuškėmis ir Zaduoja, Padustėlio pelkės, Antazavės šilo pietvakarinė dalis su aplinkinėmis agrarinėmis teritorijomis, miškas Eglynas, Zalvio ežero pietinė ir rytinė apyežerės, Dusetų girios šiaurinė ir šiaurės vakarinė dalys bei Minkūnų durpyno vakarinė dalis.

4.4. Rekreacinio funkcinio prioriteto zoną sudaro Sartų paežeriai ties Baršėnais, Gipėnais, Kalbutiškėmis, Kriaunomis, Zaduoja, Jaskoniškių mišku ir Kavolių šileliu, Zalvio ežeras su šiaurine apyežere, Zalvės ežeras su apyežere, Bradesių šilelio šiaurinė dalis su besiribojančiomis teritorijomis, Didžiadvario hipodromas ir Sartų ežero pakrantė ties vakarine Dusetų miesto dalimi.

4.5. Gyvenamojo funkcinio prioriteto zoną sudaro Antazavės ir Kavolių kaimai, Dusetų miestelio ir Užtiltės kaimo dalys.

4.6. Regioninio parko buferinės apsaugos zoną, kurios tikslas – apsaugoti Regioninio parko ekosistemą nuo kenksmingo (neigiamo) poveikio aplinkai, o kraštovaizdį – nuo vizualinės taršos, sudaro 5 atskiri arealai, kartu užimantys 691,2 ha plotą.

III SKYRIUS

TERITORIJOS TVARKOMASIS ZONAVIMAS

5. Tvarkymo plane pagal Saugomų teritorijų tipinį apsaugos reglamentą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 „Dėl Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo“, nustatomos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonos ir kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės (Tvarkymo plano brėžinys):

5.1. konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.1.1. rezervatinių miškų ir pelkių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – reguliuojamos apsaugos (KMr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.1.2. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijose – reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.2.1. ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (MEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.2. rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų) (MRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.2.3. apsauginių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – bendrojo apsauginio ūkininkavimo (MAB) ir specializuoto apsauginio ūkininkavimo (MAS) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.3.1. ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) ir atkuriančio ūkininkavimo (ŽEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.3.2. rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.3.3. apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – bendrojo apsauginio ūkininkavimo (ŽAb) ir specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.4. vandens ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.4.1. ekosistemas saugančių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – išsaugančio ūkininkavimo (VEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.2. rekreacinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo (VRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.4.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

5.5.1. kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – kraštovaizdžio išsaugojančiojo tvarkymo (GEk) ir kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo (GEp) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.5.2. rekreacinių miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – intensyvaus (formuojančiojo) tvarkymo (GRi) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.3. apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.4. bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

5.5.5. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) ir urbanizuotos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

5.5.6. pramoninės-komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje – ekstensyviai technogenizuotos aplinkos (NFn) ir intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių - komunalinių sklypų (NFu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos.

IV SKYRIUS

GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

6. Pagrindinės Regioninio parko gamtos apsaugos kryptys yra šios:

6.1. vertingų gamtinių kompleksų ir objektų išsaugojimas;

6.2. biologinės įvairovės išsaugojimas;

6.3. pažeistų gamtinio kraštovaizdžio objektų ir kompleksų atkūrimas;

6.4. kraštovaizdžio įvairovės išsaugojimas.

7. Regioniniame parke esančioje paukščių apsaugai svarbioje teritorijoje „Sartų regioninis parkas“ vykdomai ūkinei veiklai taikomos visos geros apsaugos būklės kriterijų tikslinės vertės, numatytos aplinkos ministro tvirtinamame paukščių rūšių geros apsaugos būklės kriterijų sąrašė.

8. Siekiant išsaugoti vertingus gamtos kompleksus ir objektus:

8.1. gamtos paveldo objektai naudojami pažinimo ir ekologinio ugdymo tikslais. Pritaikant esamus ir siūlomus naujus gamtos paveldo objektus lankyti, tvarkomi želdiniai, atliekami specialieji miško kirtimai kraštovaizdžiui formuoti, įrengiamos saugų lankymą užtikrinančios priemonės: laiptai, takai, apžvalgos bokštai ir aikštelės, atokvėpio vietos, informaciniai stendai, nuorodos, riboženkliai ir kita saugiam lankymui reikiama infrastruktūra;

8.2. inicijuojamas Dusetų ir Jaskoniškių šaltinių bei Zaduojo ozo paskelbimas gamtos paveldo objektais.

9. Siekiant išsaugoti Regioninio parko biologinę įvairovę:

9.1. saugomos retų augalų ir gyvūnų buveinės, vertingi biotopai;

9.2. palaikomos natūralios pievos, miškapievės, miško laukymės šalinant savaime plintančią sumedėjusią augaliją, nepageidautinus medžius ir krūmus, ekstensyviai jas naudojant (ganant, šienaujant);

9.3. stiprinamos ekosistemų apsaugos funkcijos miškuose ir gerinama miško buveinių būklė didinant negyvos medienos (sausuolių, stuobrių, virtėlių) kiekį, atkuriant mišką natūralioms buveinėms būdingomis medžių rūšimis, ugdant būdingų medžių rūšių pomiškį ir antrąjį ardą;

9.4. įrengiami dirbtiniai lizdai plėšriesiems paukščiams ir juodiesiems gandrums, keliami inkilai uoksiniams paukščiams ir šikšnosparniams;

9.5. naikinamos savaime plintančios invazinės rūšys, ekologiškai jautrioje Regioninio parko teritorijose naikinami invazinių augalų sąžalynai ir stabdomas jų plitimas;

9.6. reguliuojama smulkiųjų plėšrūnų (lapių, kiaunių, usūrinių šunų) ir šernų gausa;

9.7. siekiant apsaugoti vandens paukščius nuo trikdymo, Regioninio parko ežeruose draudžiama plaukioti savaeigėmis plaukiojimo priemonėmis su vidaus degimo varikliais;

9.8. svarbiose vandens paukščių veisimosi vietose (pažymėta Tvarkymo plano brėžinyje) balandžio–liepos mėnesiais draudžiama žvejoti nuleidus inkarą, medžioti, sustoti plaukiant vandens turizmo maršrutais ar kitaip trikdyti perinčius paukščius. Šiose vietose numatoma gerinti paukščių veisimosi sąlygas:

9.8.1. ties Šventosios įtekėjimu į Sartų ežerą įrengti dirbtines perimvietes (plaustus, inkilus), formuoti atviras perimvietes paežerės pelkėje, ekstensyviai šalinti makrofitus formuojant apaugusių ir atvirų plotų mozaiką;

9.8.2. Sartų ežere tarp Dusetų ir Didžiadvario esančios salos paviršių paaukštinti iki 0,5 m virš vandens lygio, kad saloje esančios perimvietės nebūtų užseiamos;

9.8.3. Rašų ežero salose ties Tarnavos dvarvieta įrengti dirbtines veisimosi vietas (inkilus);

9.8.4. Rašų ežero pietinėje dalyje ties Riškonių kaimu esančioje saloje formuoti ir palaikyti atvirą buveinę – saugoti ją nuo užaugimo;

9.9. Minkūnų botaniniame-zoologiniame draustinyje ir ekosistemų atkūrimo zonoje draudžiama medžioti bebrus, o kitų medžiojamųjų gyvūnų medžioklė draudžiama nuo kovo 1 d. iki rugsėjo 1 d.;

9.10. skatinama reguliuoti elninių žvėrių gausą medžioklėtvarkos projektuose nustatant 15 proc. mažesnę nei didžiausia leistina elninių žvėrių tankumo miškuose orientacinę normą. Draudžiama žvėrių šėryklas, viliojimo vietas ir druskos laižyklos įrengti arčiau kaip 100 m atstumu nuo Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių;

9.11. žvėrių šėryklose ir viliojimo vietose vienu metu draudžiama išpilti daugiau nei 40 kg arba daugiau nei 40 l pašarų. Draudžiama pilti pašarus užterštus svetimžemių ar invazinių augalų sėklomis.

10. EB svarbos natūralios buveinės ir rūšių buveinės saugomos ir palaikomos nustatytais buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos tikslais, vadovaujantis patvirtintais gamtotvarkos planais, tvarkymo programomis ir saugomų rūšių apsaugos planais, Regioninio parko planavimo schemos sprendiniais, atsižvelgiant į Regioniniame parke esančių buveinių ypatumus, rūšių ekologinius ir biologinius poreikius. Vertingas buveines skatinama saugoti ne tik konservacinio prioriteto zonose, bet ir kitose Regioninio parko dalyse.

11. Svarbiausias EB svarbos natūralių miško buveinių apsaugos principas, užtikrinantis jų palankią būklę, yra pagrindinių plynųjų miško kirtimų ribojimas. Miškų buveinėse tvarkymo darbus galima vykdyti siekiant atkurti palankią buveinės būklę arba pasiekti buveinės susiformavimą, taip pat atkurti ir palaikyti palankias buveinės sąlygas saugomoms augalų rūšims. Saugant EB svarbos natūralias miško buveines:

11.1. buveinėse draudžiama ardyti ar kitaip naikinti miško paklotę, žolių, samanų, kerpių ar krūmokšnių dangą, išskyrus atvejus, kai tai būtina vykdant numatytus buveinių tvarkymo darbus; skatinamos priemonės būdingai medynų rūšinei sudėčiai ir medynų vertikalajai struktūrai palaikyti;

11.2. 9010 *Vakarų taigos buveinėse draudžiama šalinti susidarančią negyvą medieną, vykdyti miško kirtimus, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant sukurti įvairiaamžį, būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną ir sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė;

11.3. 9020 *Plačialapių ir mišriųjų miškų buveinėse draudžiama vykdyti miško kirtimus, išskyrus specialiuosius kirtimus, siekiant suformuoti ir palaikyti įvairiaamžį, būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė. Taip pat draudžiama kirsti brandžius plačialapių rūšių medžius, šalinti buveinėse susidarančią negyvą (didesnę kaip 30 cm skersmens) medieną;

11.4. 9050 Žolių turtingų eglynų, 9060 Spygliuočių miškų ant ozų, 9080 Pelkėtų lapuočių miškų, 9180 Griovų ir šlaitų miškų, 91D0 Pelkinių miškų ir 91E0 Aliuvinių miškų buveinėse draudžiama vykdyti miško kirtimus, išskyrus atrankinius ir specialiuosius kirtimus, siekiant suformuoti ir palaikyti būdingos rūšinės sudėties ir vertikaliosios struktūros medyną bei sanitarinius kirtimus, jeigu kyla masinio ligų ir kenkėjų išplitimo grėsmė.

12. Atviros buveinės – pievos ir pelkės – tvarkomos laikantis šių nuostatų:

12.1. Pagrindinė pievų buveinių tvarkymo priemonė – šienavimas, taip pat gali būti taikomas ganymas, o apleistuose buveinių plotuose kertami savaime želiantys medžiai ir krūmai bei jų atžalos. Pievas būtina bent kartą per metus nušienauti, kad jos neužaugtų, nepaplistų invazinių augalų rūšys ir būtų palaikoma palanki buveinių būklė. Nupjautą ar nukirstą biomasę būtina išgabenti, jei kitaip nenumatyta patvirtintuose gamtotvarkos planuose, tvarkymo programose, suderinus su saugomos teritorijos direkcija. Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose vietose pievų ir laukymų negalima suarti, persėti, užsodinti mišku ar palikti užaugti savaime.

12.2. Pagrindinės 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų buveinių tvarkymo priemonės – medžių ir krūmų bei jų atžalų kirtimas, nendrių pjovimas, kai išgabenama nupjauta ir nukirsta biomasė, jei kitaip nenumatyta patvirtintuose gamtotvarkos planuose, tvarkymo programose arba suderinta su saugomos teritorijos direkcija.

13. Siekiant išsaugoti retų augalų rūšių populiacijas, numatoma inicijuoti kvapiojo plaurečio populiacijos atkūrimo priemonių nustatymą ir įgyvendinimą.

14. Siekiant atkurti pažeistus gamtos objektus ir kompleksus numatoma:

14.1. skatinti atkurti nusaustų teritorijų hidrologinį režimą renatūralizuojant sureguliuotas vandentėkmes;

14.2. taikyti taršos mažinimo, aplinkos apsaugos kontrolės ir visuomenės informavimo priemones, kad pagerėtų Sartų ežero ekologinė būklė;

14.3. Minkūnų botaninio-zoologinio draustinio pietvakarinėje dalyje atkurti hidrologinį režimą, Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtuose plotuose iškirsti nepageidaujamus medynus, pašalinti nukirstą biomasę, atkurti ir palaikyti atviras pievų buveines;

14.4. ekosistemų atkūrimo zonoje atkurti hidrologinį režimą, iškirsti nepageidaujamus medynus, medžius ir krūmus, pašalinti nukirstą biomasę, atkurti ir palaikyti atviras pievų buveines;

14.5. rekultivuoti apleistą Margėnų žvyro karjerą;

14.6. inicijuoti Šventosios upės natūralios vagos atkūrimą ties Užtilte.

15. Regioniniame parke saugoma kraštovaizdžio įvairovė ir mozaikiškumas, tradicinio kraštovaizdžio struktūros ir elementai, siekiama išlaikyti ir formuoti estetiškai vertingus kraštovaizdžius:

15.1. miškingo, miškingo agrarinio ir agrarinio miškingo kraštovaizdžio vietovėse saugomos atviros kraštovaizdžio erdvės, apleistose žemėse atkuriamą žemės ūkio veiklą, šalinami savaime plintantys medžiai ir krūmai;

15.2. palaikomos natūralios pievos, atviros pelkės, miško laukymės šalinant sumedėjusią augaliją ir ekstensyviai naudojant (ganant ir šienaujant);

15.3. draudžiama įveisti naujus miškus pievose ir pelkėse, išskyrus Kriaunų, Bobriškio ir Margėnų ekologinės apsaugos funkcinio prioriteto zonas, kuriose tikslinga didinti kraštovaizdžio mozaikiškumą (gausinti gamtinius elementus).

V SKYRIUS

KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

16. Regioninio parko nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptys yra šios:

16.1. vertingųjų savybių ir kultūrinio kraštovaizdžio išsaugojimas;

16.2. tinkamas naudojimas ir pritaikymas;

16.3. tikslingas pažinimas.

17. Prioritetas teikiamas nekilnojamajam kultūros paveldui, esančiam kultūros vertybių sankaupų zonose – Dusetų miesto istorinėje dalyje ir Antazavės dvaro sodyboje, atskleisti, pritaikyti ir pažinti, taip pat – nekilnojamosioms kultūros paveldo vertybėms saugoti vietoje. Jei objekto kitaip išsaugoti neįmanoma, išimtiniais atvejais jis gali būti perkeliamas į kitą suderintą vietą ar muziejų, o negrįžtamai suiręs ar pažeistas – prieš išardant išsamiai dokumentuojamas. Detalizuoti Dusetų miesto istoriniai daliai taikomi paveldosaugos reikalavimai pateikiami aiškinamojo rašto pagrindinių sprendinių 32 punkte ir Tvarkymo plano brėžinio 3 lape, o taikomi Antazavės dvaro sodybai – aiškinamojo rašto pagrindinių sprendinių 33 punkte ir Tvarkymo plano brėžinio 4 lape.

18. Regioninio parko kultūros paveldo objektų apsaugos kryptys ir priemonės formuojamos atsižvelgiant į dominuojantį objektų vertingųjų savybių pobūdį:

18.1. archeologinį, memorialinį, istorinį, mitologinį: KOr24093, KOr24095, KOr20582, KOr* 2095, KOr15586, KOr* 5621, KOr5622, KOr30327, KOr* 7247, KOr* 7225, KOr5690, KOr* 5691, KOr21228, KOr21226, KOr5620, KOr25032, KOr* 31835, KOr21225, KOr21224, KOr21581, KOr* 21276, KOr10600, KOr 21231, KOr 21278, KOr 5722, KOr 24444, KOr 21291, KOr 21285, KOr 21287;

18.2. architektūrinį: KOr928, KOr*577, KOr10599, KOr1775, KOr* 1777, KOr30760, KOr* 43139.

19. Pavieniai paveldo objektai, esantys didesnio ar kompleksinio objekto teritorijoje, priskiriami šio objekto pagrindu suformuotai kraštovaizdžio tvarkymo zonai ir atskirai nedetalizuojami. Jų tvarkymą reglamentuoja atitinkamai kraštovaizdžio tvarkymo zonai (pozoniui) nustatyti tvarkymo plano reglamentai arba individualūs apsaugos reglamentai.

20. Reguluojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zona nustatoma valstybės saugomų kultūros paveldo objektų teritorijose, kuriose tikslinga palaikyti tradicines (įprastas) naudojimo formas, užtikrinančias nustatytos vertės išsaugojimą, ir gerinti šių vertybių eksponavimo sąlygas. Konservacinė žemės paskirtis nustatoma tik tiems objektams, kuriuose draudžiama ūkinė veikla.

21. Reguluojamos apsaugos (KOr*) kraštovaizdžio tvarkymo zona nustatoma registrinių (pirminės apsaugos) kultūros paveldo objektų teritorijose, kuriose nebūtina nustatyti konservacinės žemės paskirties, tačiau tikslinga palaikyti tradicines (įprastas) ar vertingąsias savybes minimaliai keičiančias naudojimo formas, užtikrinančias nustatytos vertės išsaugojimą ir objektų naudojimą (pritaikymą), ir gerinti šių vertybių eksponavimo sąlygas.

22. Kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zona (GEk), nustatyta Dusetų miesto istorinės dalies (u. k. 31690) teritorijose, kuriose užstatymas yra vertingoji savybė, tvarkoma konservuojant, restauruojant, pritaikant urbanistinę struktūrą, nepažeidžiant teritorijos užstatymo tipo ir išsaugant užstatymo bruožus. Joje vykdomi visi tvarkybos ir statybos darbai, užtikrinantys Dusetų miesto istorinės dalies vertingųjų savybių išsaugojimą. Draudžiama statyba, pažeidžianti miestą kaip vientisą urbanistinį ir architektūrinį kompleksą ir jo tradicinius ryšius su gamtine aplinka.

23. Kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo zona (GEp) nustatyta Dusetų miesto istorinės dalies (u. k. 31690) teritorijose, kuriose užstatymas nėra vertingoji savybė, išsaugojusiose urbanistiniu požiūriu vertingus planinės struktūros elementus. Šioje zonoje pagrindinis išsaugojimo objektas yra miestelio (jo dalies) plano struktūra ar jos elementai, o užstatymas gali būti pertvarkomas priartinant jį prie istorinei miesto daliai būdingų parametrų. Joje:

23.1. vykdant užstatymo pertvarkymo darbus, privaloma išsaugoti urbanistiniu požiūriu vertingą gatvių tinklą ir kitus planinės struktūros elementus;

23.2. transformuojant esamą ir formuojant naują užstatymą, vadovaujamasi užstatymo tipo, nustatyto Tvarkymo plano 3 lape konkrečiai teritorijai (žemės sklypui), užstatymo parametrais.

24. Kraštovaizdžio išsaugančiojo tvarkymo zona (GEk-G) nustatyta Dusetų miesto istorinės dalies teritorijoje, besiribojančioje su Sartų ežero pakrante, kuri Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos akte (toliau – Aktas) priskirta gamtinių elementų teritorijai.

25. Kultūros paveldo objektų ir vietovės vertingųjų savybių apsauga:

25.1. Nuolatos (periodiškai) stebima objekto ir jį supančios aplinkos būklė, laiku atliekami priežiūros darbai, kad fizinė būklė neblogėtų.

25.2. Atliekami išsamūs taikomieji tyrimai ir tyrimais pagrįsti tvarkybos darbai.

25.3. Atliekami archeologiniai tyrimai archeologinių vertingųjų savybių pobūdį turinčiuose objektuose prieš statybos, tvarkybos ar kraštotvarkos darbus, kurių metu bus atliekami žemės judinimo darbai, o XIX–XX a. pasipriešinimų, ginkluotų konfliktų, jų metu žuvusių žmonių laidojimo vietose, neveikiančiose ar riboto naudojimo kapinėse – prieš atliekant žemės judinimo darbus.

25.4. Susiformavęs reljefas, išskyrus tyrimais pagrįstus tvarkybos darbus, nekeičiamas.

25.5. Dominuojančio archeologinio, memorialinio, istorinio, mitologinio vertingųjų savybių pobūdžio objektų (Velikuškių piliakalnio su gyvenviete, Velikuškių piliakalnio II su gyvenviete ir kt.) apsauga užtikrinama išsaugant neužstatytas erdves komplekso teritorijoje ir užtikrinant jo apžvalgą.

25.6. Senosiose kapinėse išlaikomas paminklų pobūdis, sunykę keičiami kopijomis arba atitinkamo mastelio ir proporcijos, medžiagiškumo dirbiniais, kapas nedengiamas aklina plokšte, nenaudojamos sintetinės dangos ir dekoracijos.

25.7. Dominuojančio architektūrinio vertingųjų savybių pobūdžio objektuose (Antazavės dvaro sodyba, Tarnavos dvaro sodybos fragmentai, Gipėnų kaimo etnoarchitektūrinė sodyba, Dievo Apvaizdos bažnyčios kompleksas ir kt.) saugoma planinė ir tūrinė erdvinė struktūra, vizualinės ašys, želdinimo principai, spalvų ir apdailos medžiagų autentiškumas.

25.8. Dusetų miesto istorinėje dalyje taikomi aiškinamojo rašto pagrindinių sprendinių 32 punkte nurodyti konkretūs reikalavimai, kuriuose detalizuoti paveldosaugos reikalavimai

urbanistinės struktūros ir jos sudedamųjų dalių (plano, tinklo, turinės erdvinės struktūros, reljefo, kvartalų, gatvių trasų ir dangų, aikščių, išsklotinių ir dominančių, užstatymo tipų ir bruožų, juos atitinkančių pastatų ir mažosios architektūros elementų) apsaugai.

26. Kultūros paveldo objektų ir vietovės tinkamas naudojimas ir pritaikymas:

26.1. Parengiami ir įgyvendinami platesnė teritorijos atgaivinimo strategija ir jos įgyvendinimo planas, kurie turi apimti informacines, planavimo, teisines, finansines priemones, skatinančias įsigyti, įveikinti ir sutvarkyti apleistus ir (ar) bešeimininkius pastatus.

26.2. Šalinami vizualiai teršiantys menkaverčiai statiniai.

26.3. Tvarkoma aplinka (takai, keliai, privažiavimai, vandens telkiniai, želdiniai, mažoji architektūra ir t. t.):

26.3.1. Takų, kelių, privažiavimų dangos tvarkomos pagal tyrimų duomenis. Jei tyrimų duomenų nėra, dangos parenkamos atsižvelgiant į kontekstą – archeologinio dominuojančio vertingųjų savybių pobūdžio objektuose, neurbanizuotoje teritorijoje prioritetas teikiamas grūntinėms dangoms, istorinėje miesto dalyje – grindiniams, natūralių spalvų trinkelėms. Stovėjimo aikštelės planuojamos už objekto, negali vizualiai dominuoti, būti įrengtos apžvalgos ašyje, turi būti ribojamas jų dydis arba teritorija skaidoma želdiniais. Svarbu išsaugoti artimą istoriniam žaliųjų ir kietųjų dangų teritorijoje santykį.

26.3.2. Šalinami menkaverčiai želdiniai, prižiūrimi ir regeneruojami vertingi želdiniai ir želdynai. Sodinami nauji želdiniai parenkami pagal tyrimų duomenis arba istoriškai būdingi regionui ir (ar) konkrečiam paveldo objektui ar vietovei. Draudžiama formuoti istoriškai nepagrįstas aklinas gyvatvores, aukštesnes negu 1,2 m.

26.3.3. Mažoji architektūra (apšvietimas, suoliukai, stulpeliai ir t. t.) parenkama pagal tyrimų duomenis arba turi būti šiuolaikiška. Būtina užtikrinti vizualinį vientisumą.

26.4. Aplinkoje maksimaliai (kiek tai įmanoma nenaikinant vertingųjų savybių) užtikrinamas prieinamumas visiems (riboto judumo asmenims).

26.5. Paveldo objektai ir kiti istoriniai statiniai pritaikomi naudoti:

26.5.1. Minimaliai keičiamos kultūros paveldo objektų vertingosios savybės, istorinių statinių išvaizda.

26.5.2. Atliekant statybos darbus, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas medžiagoms, derinamoms su autentiškomis, naudoti ir vizualiniam integralumui išsaugoti. Jei įvertinama, kad rekonstravimo darbai būtini ir tik minimaliai pakeis objekto vertingąsias savybes, parenkant rekonstravimo kryptį, prioritetas teikiamas naujo priestato mažiausiai iš viešųjų erdvių matomoje pastato dalyje statybai, kuo mažiau veikiant autentiškas struktūras, o ne intervencijai į esamo pastato architektūrą.

26.5.3. Nauja statyba galima tik neužgožiant paveldo objekto. Naujas statinys turi būti reikalingas paveldo objekto naudojimui užtikrinti, būti mažesnio aukščio ir tūrio negu paveldo objektas, ramių, prigesintų spalvų, foninės (neutralios) architektūros, komponuojamas už paveldo objekto žiūrint nuo įėjimo ar privažiavimo kelio, pagrindinių apžvalgos taškų.

26.5.4. Dominuojančio archeologinio, memorialinio, istorinio, mitologinio vertingųjų savybių pobūdžio objektai (išskyrus Dusetų senojo miesto vietą) gali būti pritaikomi tik moksliniams, pažintiniams, mokomiesiems tikslams ir lankyti. Gali būti įrengiami takai, laiptai, pandusai, informaciniai stendai, atokvėpio vietos ir pan.

26.5.5. Dominuojančio architektūrinio vertingųjų savybių pobūdžio objektai gali būti pritaikomi šiuolaikiniams poreikiams, naudojant objektą autentiška paskirtimi, ir (ar) pritaikomi keičiant paskirtį. Prioritetas teikiamas autentiškai arba jai artimai paskirčiai, kuri nereikalauja ar reikalauja minimalaus pastato planinės struktūros, išvaizdos, aplinkos pertvarkymo.

26.5.6. Kompleksiniuose kultūros paveldo objektuose nauja paskirtis ir jai keliami reikalavimai neturi suardyti komplekso vientisumo.

26.5.7. Draudžiama komplekso teritoriją fiziškai ir (ar) vizualiai dalyti istoriškai nepagrįstomis tvoromis, želdiniais ar kitais barjeriais.

26.5.8. Atsinaujinančios energijos šaltiniai ir kiti inžineriniai įrenginiai gali būti tik integruoti į kitus (kultūrinės vertės neturinčius) statinius ar mažosios architektūros elementus, kad nepažeistų objekto vizualinio integralumo arba taip, kad būtų nematomi nuo takų, kelių, viešųjų erdvių ar pro visuomenei prieinamų paveldo objektų patalpų langus.

26.6. Dusetų miesto istorinės dalies naudojimas ir pritaikymas:

26.6.1. Prioritetas teikiamas teritorijoms, kuriose užstatymas nėra vertingoji savybė ir (arba) yra pakitęs, pertvarkyti.

26.6.2. Keičiamas esamas ir formuojamas naujas užstatymas, pagal konkrečius teritorijoje nustatytus paveldosaugos reikalavimus tvarkoma aplinka.

26.7. Konkretūs pavienių ir kompleksinių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugos ir pritaikymo reikalavimai nustatomi individualiuose apsaugos reglamentuose, tvirtinamuose Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos.

26.8. Kultūros paveldo objektų ir vietovės vertingosios savybės nurodytos Aktuose. Pakitus Aktų duomenims, atitinkamai keičiamas Tvarkymo plano sprendinių taikymas, išsaugant visas naujai nustatytas vertingąsias savybes, pagal Aktus nustatant pastatų apsaugos statusą ir teritorijos užstatymo tipą bei jam taikomus paveldosaugos reikalavimus, nustatytus Regioninio parko planavimo scheme.

27. Nekilnojamojo kultūros paveldo tikslingo pažinimo skatinimo priemonės:

27.1. mokslinių ir taikomųjų tyrimų, atskleidžiančių paveldo istoriją, vertes ir jį aktualizuojančių, atlikimas;

27.2. kultūros paveldo objektų pažymėjimo tęsimas, informacinių stendų ir lauko ekspozicijų įrengimas. Rekomenduojama pažintinę informaciją pateikti ir internete.

27.3. aktyvi ir kryptinga paveldo ir turizmo komunikacija, pagrįsta tyrimų duomenimis ir turizmo infrastruktūros privalumais;

27.4. pėsčiųjų pažintinių takų, dviračių ir automobilių turizmo trasų projektavimas ir įrengimas, prioritetą teikiant pėsčiųjų pažintiniams takams ir dviračių turizmo trasoms;

27.5. turizmo infrastruktūros (atokvėpio, poilsio vietų) įrengimas ir turizmo paslaugų (apgyvendinimo, maitinimo) plėtros, kuri sudarytų sąlygas lankytojams pasilikti ilgiau, skatinimas.

28. Nekilnojamojo kultūros paveldo srityje prioritetas teikiamas Dusetų miesto istoriniai daliai ir Antazavės dvaro sodybai (ypač – jos ūkinei daliai) gaivinti (įveiklinti, istorinėms funkcijoms atkurti) bei neigiamam kitų statinių poveikiui švelninti.

29. Saugant ir aktualizuojant nematerialųjį paveldą, prioritetas teikiamas amatams, verslams ir vietos tradicijoms išsaugoti ir gaivinti.

30. Detalūs Dusetų miesto istorinei daliai (u. k. 31690) taikomi paveldosaugos reikalavimai:

30.1. Saugoma radialinė plano struktūra – gatvės (Vytauto ir K. Būgos – nuosekliai plėtančios Nepriklausomybės aikštės link, Vilniaus, Ežero, Pirties), Nepriklausomybės aikštė, pravažiavimai nuo Vytauto g. Sartų ežero link, kelias ir jo vieta palei ežero pakrantę.

30.2. Saugoma tūrinė erdvinė struktūra, sudaryta iš nekilnojamojo kultūros paveldo, vertingųjų savybių požymių turinčių ir urbanistinės struktūros statinių, atvirų ir uždarų erdvių su gamtiniais elementais, kuriai būdingas centrinėje dalyje vyraujantis perimetrinis užstatymas, pakraščiuose pereinantis į sodybinį užstatymą, su pagrindine viešąja erdve Nepriklausomybės aikšte

ir dominantėmis – Dusetų Švč. Trejybės bažnyčia ir varpine. Dominantės negali būti vizualiai užgožiamos.

30.3. Kai planuojama formuoti naujus žemės sklypus, dalyti ar apjungti esamus, ribos nustatomos pagal istorinių žemės sklypų ribas.

30.4. Saugomi gamtos elementai – reljefas, žemėjantis Sartų ežero link, Sartų ežero kranto linija (iš dalies pakitusi), K. Būgos, Vytauto, Vilniaus g., Nepriklausomybės aikštės perimetris apželdinimo lapuočiais medžiais pobūdis. Pritaikant naudoti, gali būti minimaliai keičiami gatvių, atvirų erdvių, žemės valdų paviršiaus nuolydžiai.

30.5. Saugomos perspektyvos – Vytauto g. perspektyva į Dusetų varpinę, Ežero g. perspektyva į Nepriklausomybės paminklą. Draudžiama statyba (įskaitant laikinus statinius, įrenginių, laikinų struktūrų montavimą), kuri jas užtvirtų.

30.6. Saugomos išsklotinės, pažymėtos Akte. Į išsklotines patenkančių pastatų užstatymo bruožai (išskyrus tai, kas Akte išskirta kaip nevertinga), užstatymo linija, aukštingumas, aukštis gali būti keičiami tik atsižvelgus į tyrimų duomenis arba keičiant nebūdingus elementus, apdailą į atitinkančius Dusetų miesto istorinės dalies užstatymo bruožus. Urbanistinės struktūros ir kitų statinių aukštis gali būti keičiamas iki 0,5 m iki kraigo, neviršijant užstatymo tipo parametrų.

30.7. Saugomi lauko akmens grindinio fragmentai Vilniaus ir K. Būgos gatvėse ties įvažiavimais į kiemus ir visi grindinio fragmentai.

30.8. Bendrieji pastatų pagal Akte nurodytą pastato statusą reikalavimai:

30.8.1. Kultūros paveldo objektuose galimi visi tvarkybos darbai ir pritaikyti reikalingi statybos darbai, kai minimaliai keičiamos vertingosios savybės.

30.8.2. Prieš projektuojant ir vykdant tvarkybos ir (ar) statybos darbus vertingųjų savybių požymių turinčiuose objektuose, kurie darytų įtaką potencialioms vertingosioms savybėms, būtina kreiptis į Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybą (toliau – Vertinimo taryba) dėl objekto vertės nustatymo. Vertinimo tarybos sprendimu toliau objektui taikomi reikalavimai kultūros paveldo objektams, urbanistinės struktūros statiniams arba kitiems statiniams.

30.8.3. Urbanistinės struktūros statiniuose galimi remonto ir rekonstravimo darbai, išlaikant ir (ar) suteikiant vietovės ir konkrečios teritorijos užstatymo tipą ir bruožus, išsaugant autentiškus elementus. Rekonstruojant prioritetas teikiamas naujo priestato mažiausiai iš viešųjų erdvių matomoje pastato dalyje statybai. Istorinių urbanistinės struktūros statinių (statytų iki 1940 m.) aukštingumas nedidindamas, aukštis iki kraigo gali būti didinamas iki 1 m, tačiau neviršijant užstatymo tipui (pozoniui) nustatytų parametrų.

30.8.4. Kituose statiniuose galimi visų rūšių tvarkomieji statybos darbai, nepažeidžiant vietovės vertingųjų savybių, laikantis bendrųjų vietovės pritaikymo ir detalizuotų paveldosaugos reikalavimų, nurodytų konkrečios užstatymo tipo teritorijai. Pastatai, nepažymėti Akte, laikomi kitais statiniais.

30.8.5. Naujų statinių statyba galima nepažeidžiant vietovės vertingųjų savybių, laikantis bendrųjų vietovės pritaikymo ir detalizuotų paveldosaugos reikalavimų, nurodytų konkrečiai teritorijai.

30.8.6. Rekonstruojant kitus ir statant naujus statinius, jų aukštis negali viršyti maksimalaus gatvės atkarpoje tarp sankryžų esamų pastatų aukščio, o pastato užstatymo linija ir orientacija ilguoju kraštu ar galu palei gatvę parenkama pagal vyraujančią toje gatvės atkarpoje.

30.8.7. Remontuojant, rekonstruojant kitus statinius ir statant naujus, prioritetas teikiamas niuanso principu pagrįstai, subtiliai šiuolaikinei architektūrinei išraiškai, išskyrus, kai užstatymas grindžiamas istoriniais duomenimis. GEK teritorijose privalomas atitikimas būdingiems istorinio užstatymo tūriniais erdviniais parametrais. Istorinių užstatymo bruožų neatitinkantys pastatų

elementai (pavyzdžiui, plokšti stogai) gali būti paliekami, jei projektu pastato dalis nėra keičiama jų pertvarkant. GEp teritorijose leistina šiuolaikinė tūrinė raida neviršijant nustatytą aukščio ir tankio parametrų, vengiant naujų statinių dominavimo aplinkoje.

30.9. Bendrieji statinių išorės apdailos ir stalių gaminių reikalavimai:

30.9.1. Išlikę visų istorinių statinių, statytų iki 1940 m., autentiški stalių gaminiai (langai, durys, prieangiai ir kt.) saugomi juos restauruojant arba remontuojant. Negrįžtamai sunykę elementai atkuriami. Prioritetas teikiamas tradicinėms technologijoms, stalių gaminiai – mediniai. Draudžiama keisti langų proporcijas (būdingos vertikalios angos) formuojant artimas kvadratui ar horizontaliai išstėtas.

30.9.2. Visų istorinių statinių, statytų iki 1940 m., išorės apdailos medžiagos, elementai ir jų savybės (rūšis, profilis, matmenys ir t. t.), spalvos parenkami pagal natūros tyrimų duomenis. Jei nėra išlikusių natūros tyrimų šaltinių, remiamasi ikonografinė medžiaga ir istoriniais tyrimais (duomenimis), jų nesant – parenkamos Dusetų miesto istorinei daliai būdingos medžiagos ir spalvinis sprendimas. Nereikalaujama atlikti tyrimų, jei apdaila atnaujinama medžiagomis ir spalva, būdingomis Dusetų miesto istorinei daliai.

30.9.3. Po 1940 m. statytų ir statomų naujų statinių išorės apdailai parenkamos Dusetų miesto istorinei daliai būdingos medžiagos ir spalvos – raudonų plytų mūras, tinkas, medis, lygi skarda, čerpės, rekomenduojami mediniai stalių gaminiai ir aptvėrimai, natūralios žemės spalvos. Neleidžiama naudoti imitacinių medžiagų (čerpių imitacijos skardos lakštų, plastikinių dailylenčių, laminuotų, plastifikuotų apdailos plokščių, akmens imitacijos keraminių plytelių ir pan.), ryškių, blizgių spalvų. Rekomenduojama vertikali langų proporcija.

30.9.4. Šiltinant istorinius pastatus, turi būti išlaikytos ar atkurtos istorinės apdailos medžiagos, spalvinis sprendimas (istorinių plytinių pastatų šiltinti iš išorės neleidžiama) ir langų bei durų įgilinimas fasade (ne daugiau negu 5 cm didesnis, negu buvo iki šiltinimo).

30.10. Saugomi (nevertingo užstatymo teritorijose keičiami) užstatymo tipai ir bruožai. Nustatytos šios skirtingo reglamentavimo teritorijos:

30.10.1. KOr ir KOr* – kultūros paveldo objektų teritorijos, tvarkomos pagal individualius apsaugos reglamentus ir kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemonės;

30.10.2. GEk – teritorijos, kuriose užstatymas yra vertingoji savybė, tvarkomos pagal nurodytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemonės. Užstatymo parametrai nustatomi pagal užstatymo tipą, nurodytą Akte:

30.10.2.1. GEk-P – perimetrinis užstatymas. Užstatymo bruožai – 1 aukšto ir 2 aukštų. Mediniai ir mūriniai pastatai su pastogėmis, išdėstyti pagal gatvės liniją. Sklypo gilumoje galimi pagalbiniai pastatai. Pastatų aukštis iki karnizo – nuo 2,70 m iki 6,80 m, iki kraigo – nuo 4,90 m iki 11,30 m. Užstatymo tankis – 60–80 %;

30.10.2.2. GEk-S – sodybinis užstatymas. Užstatymo bruožai – gyvenamosios ir ūkinės paskirties mediniai 1 aukšto pastatai su pastogėmis, mansardomis. Gyvenamieji pastatai atitraukti nuo gatvės linijos, ūkiniai statomi sklypo gilumoje. Dominuoja dvišlaičiai stogai. Fasada ir skydai apkalami medinėmis lentelėmis, būdingi langų apvada. Pastatų aukštis iki karnizo – nuo 2,20 m iki 2,90 m, aukštis iki kraigo – nuo 4,10 m iki 6,70 m. Užstatymo tankis – iki 40 %.

30.10.2.3. GEk-SP – sodybinis perimetrinis užstatymas. Užstatymo bruožai – 1 aukšto mediniai namai su pastogėmis, mansardomis (K. Būgos g. 29 – mūrinis). Gyvenamieji namai su ūkiniais pastatais arba be jų sublokuoti arba stovi atskirai, dalis jų – palei gatvės liniją. Pastatų aukštis iki karnizo – nuo 2,30 m iki 3,90 m, iki kraigo – nuo 4,40 m iki 9,70 m. Užstatymo tankis – iki 40 %.

30.10.2.4. GEk-A – atskirai stovintys pastatai: buvęs klebonijos pastatas K. Būgos g. 33A, buvęs ligoninės pastatas Vilniaus g. 8, buvęs Šaulių namų pastatas, Vytauto g. Nr. 56, buvęs malūno pastatas, Vytauto g. 20. Vertingųjų savybių požymių turintys ir urbanistinės struktūros statiniai tvarkomi pagal bendruosius nurodymus šio tipo pastatams.

30.10.2.5. GEk-K – komponentinis užstatymas. Dusetų Švč. Trejybės bažnyčia ir varpinė.

30.10.2.6. GEk-E – atviros erdvės. Pastatų statyti negalima, išskyrus laikinus nesudėtingus statinius, susijusius su miesto funkcijų gaivinimu. Galima statyti inžinerinius statinius, mažosios architektūros elementus, reikalingus miesto funkcionavimui užtikrinti.

30.10.2.7. GEk-G – gamtinių elementų teritorija. Neužstatomoje teritorijoje statyti pastatų negalima. Galima statyti inžinerinius, pažintinės ir rekreacinės infrastruktūros statinius nepažeidžiant vietovės vertingųjų savybių.

30.10.3. GEp – teritorijos, kuriose užstatymas nėra vertingoji savybė, tvarkomos pagal nurodytas kultūros paveldo apsaugos kryptis ir priemones. Užstatymo parametrai nustatomi pagal aplink dominuojantį vertingą užstatymo tipą ir esamą užstatymą:

30.10.3.1. GEp-P – perimetris užstatymas. 1 aukšto ir 2 aukštų pastatai statomi su nedideliais tarpais (sudarant vizualų perimetrą), formuojant gatvės užstatymo liniją, kuri nustatoma pagal gretimų istorinių pastatų. Maksimalus pastatų aukštis iki karnizo – 6,80 m, iki kraigo – 11 m. Užstatymo tankis aplink Nepriklausomybės aikštę – iki 80 %, kitur – iki 50 %.

30.10.3.2. GEp-S – sodybinis užstatymas. Galimi visų rūšių statybos darbai laikantis būdingų užstatymo bruožų. Gyvenamųjų pastatų maksimalus aukštis iki karnizo – 3 m, iki kraigo – 6,7 m. Ūkinių – 2,7 ir 6 m. Užstatymo tankis – iki 40 %.

30.10.3.3. GEp-SP – sodybinis perimetris užstatymas. Gyvenamieji namai statomi formuojant gatvės liniją, gali būti blokuoti. Ūkiniai pastatai – sklype. Gyvenamųjų pastatų maksimalus aukštis iki karnizo – 3,90 m, iki kraigo – nuo 9 m. Ūkinių pastatų maksimalus aukštis iki karnizo – 3 m., iki kraigo – 7,5 m. Užstatymo tankis – iki 40 %.

30.10.3.4. GEp-A – atskirai stovintys pastatai. Pastatų tūris nedidindamas. Galima statyti naujus pastatus (priklausinius) žemės sklypo gilumoje mažesnio už pagrindinį tūrio ir aukščio, bet ne daugiau negu 2 aukštų, 9 m aukščio. Rekomenduojami šlaitiniai stogai, kurių nuolydžio kampas ne didesnis negu 35 laipsniai. Žemės sklypo užstatymo tankis – iki 60 %.

30.10.3.5. GEp-E – atviros erdvės. Pastatų statyti negalima, išskyrus laikinus nesudėtingus statinius, susijusius su miesto funkcijų gaivinimu. Galima statyti inžinerinius statinius, mažosios architektūros elementus, reikalingus miesto funkcionavimui užtikrinti.

30.10.4. Jei istoriškai susiklostę užstatymo parametrai viršija būdingus priskirtam užstatymo tipui, jie negali būti didinami.

31. Detalūs Antazavės dvaro sodybai (u.k. 928) taikomi paveldosaugos reikalavimai:

3.1. Sodyba sudalyta į:

31.1.1. reprezentacinę zoną (įvažiavimo alėja, parkas, rūmai), kurios didžiojoje dalyje, išskyrus rūmų pastatą ir atskirame sklype esantį nevertingą gyvenamąjį namą, nustatytas autentiškos paskirties saugojimo režimas. Šio režimo teritorijoje pastatų statyba, išskyrus istoriškai pagrįstus atkūrimo darbus, negalima, leistini tik inžinerinių statinių, būtinų kultūros paveldo objektų ir vertingųjų savybių funkcionavimui ir apsaugai užtikrinti, visų rūšių statybos darbai;

31.1.2. ūkinę zoną, kuriai nustatytas tausojamąjo naudojimo saugojimo režimas. Šio režimo teritorijoje leidžiami reglamentuoti statybos darbai.

31.2. Saugoma sodybos planinė struktūra, tūrinė erdvinė kompozicija:

31.2.1. Išlaikomas istoriškai susiklostęs funkcinis zonavimas – reprezentacinė ir ūkinė dalys (pastaba: sovietmečiu pastačius dabartinį didelio tūrio, socialinių paslaugų centro pastatą ir

gyvenamąjį namą parko centrinėje dalyje, dalių pusiausvyra dalinai suardyta). Rekomenduojama šiuos pastatus vizualiai paslėpti želdiniais, kurie - parenkami pagal parko kompozicinę ir botaninę visumą.

31.2.2. Išsaugoma tūrinė erdvinė kompozicija, sudaryta iš išlikusių dvaro pastatų, parko ir kelių bei takų trasų. Draudžiama skaidyti reprezentacinę zoną istoriškai nepagrįstomis tvoromis, želdiniais, kitais kraštotvarkos elementais. Ūkinėje zonoje tveriant privačius sklypus ar jų dalis, prioritetas teikiamas lapuočių gyvatvorėms (nenaudotinos tujos ar kiti visžaliai augalai) arba tradicinio tipo perregimoms ažūrinėms medinėms tvoroms, kurių kiaurėtumas – ne mažesnis kaip 50 %, o aukštis – ne didesnis negu 1,30 m.

31.2.3. Kultūros paveldo objektų tūriai ir architektūros bruožai nekeičiami (išskyrus tyrimais pagrįstus tvarkybos darbus ir vertingąsias savybes minimaliai keičiančius pritaikymo darbus).

31.2.4. Saugomi neišlikę ar dalinai išlikę komplekso elementai – konservuojami buvusių komplekso statinių (tvarto, klojimo, rūšio, kumetyno) fragmentai ar liekanos. Šių pastatų neišlikę tūriai gali būti atkuriami remiantis tyrimų duomenimis, naudojant tyrimų duomenimis pagrįstą istorinę arba šiuolaikinę architektūros išraišką.

31.2.5. Autentiškos paskirties saugojimo režimo teritorijoje visi menkaverčiai (kiti) statiniai turi būti griunami. Parko teritorijoje esantis gyvenamasis namas gali būti remontuojamas, tačiau negali būti didinamas. Siūlytina ieškoti būdų, kaip jį išpirkti ir nugriauti. Kiti (menkaverčiai) pastatai tausojamojo naudojimo režimo teritorijoje (ūkinėje dalyje) gali būti remontuojami, rekonstruojami mažinant tūrį ir griunami. Prioritetas teikiamas griovimui ir rekonstravimui mažinant.

31.3. Prioritetas teikiamas parkui tvarkyti pagal atskirą projektą, pagrįstą istorinių, ikonografinių, dendrologinių tyrimų duomenimis. Saugomi, tvarkomi ir atkuriami vandens telkiniai. Saugomas ir atkuriamas apželdinimo pobūdis – medžių alėja, eilės, vertingi pavieniai medžiai. Pirmiausia siūloma atkurti alėjos želdinius. Siekiant išnaudoti objekto rekreacinį potencialą, rekomenduojama suformuoti patogesnę priėjimą prie ežero pakrantės, ją atverti šalinant menkaverčius želdinius, kad būtų išnaudotas pakrantės pasivaikščiojimo tako potencialas.

31.4. Nekeičiamas lygus reljefas centrinėje dalyje, šlaitas, pietinėje dalyje besileidžiantis terasomis (išskyrus tvarkybos ir kraštotvarkos darbus, pagrįstus tyrimų duomenimis), saugomas kultūrinis sluoksnis.

31.5. Saugomas į komplekso teritoriją dalinai patenkantis atskiras kultūros paveldo objektas Lietuvos partizanų užkasimo vieta ir kapai (u. k. 38187). Kilus nesuderinamumui su Antazavės dvaro sodybos visuma, Lietuvos partizanų užkasimo vietai ir kapams teikiamas tvarkymo prioritetas.

31.6. Saugomos ir tvarkomos kompleksą sudarančių objektų vertingosios savybės – gerinama bendra techninė pastatų būklė prioritetą teikiant stogų ir lietaus vandens nuvedimo sistemos tvarkybai.

31.7. Jei būtina pritaikyti pastoges, prioritetas teikiamas skaidrioms čerpėms, minimalių dydžių plokštuminiams stoglangiams – kad kuo mažiau būtų paveiktas objekto ir komplekso vizualinis integralumas. Formuoti naujų mansardų, balkonų neleidžiama.

31.8. Kultūros paveldo objektų šiltinti iš išorės, dengianti autentišką plytinį fasadą, negalima.

31.9. Statyti naujus pastatus (priklausinius) galima tik ūkinėje zonoje, pagrindus, kad jie būtini esamiems pastatams funkcionuoti ir neįmanoma pirma pritaikyti ir įveiklinti esamų istorinių pastatų, ir atlikus poveikio dvaro sodybos ir atskirų ją sudarančių objektų vizualiniam integralumui vertinimą. Priklausinys turi būti mažesnis už pagrindinį pastatą, prie kurio yra statomas. Vienas

pastatas negali turėti daugiau negu 3 priklausinių, įskaitant didesnes negu 5 kv. m ploto pavėsines ir panašius statinius.

31.10. Remontuojant kitų pastatų išorę būtina vengti ryškių spalvų ir blizgių medžiagų, taikytina neutrali architektūrinė išraiška, naudotinos prigesintos žemės spalvos, natūralios medžiagos – medis, tinkas, pilka lygaus profilio skarda ar pilkas beasbestis šiferis stogams dengti.

32. Kultūros paveldo objektų apsaugos zonose draudžiama veikla, trukdanti apžvelgti objektą ir kuri pažeistų jo vizualinį integralumą žvelgiant į jį ir iš objekto atsiveriantį kultūrinį kraštovaizdį:

32.1. statyti dominuojančio archeologinio, mitologinio vertingųjų savybių pobūdžio objektų apsaugos zonose, išskyrus šiems objektams lankyti ir pažinti būtiną infrastruktūrą, kuri gali būti statoma tik atlikus poveikio vertybei ir kultūriniam kraštovaizdžiui vertinimą, pertvarkyti reljefą ir sodinti invazinius, nebūdingus želdinius;

32.2. dominuojančio architektūrinio vertingųjų savybių pobūdžio objektų apsaugos zonose statyba ribojama – nauji ar rekonstruojami statiniai negali užgožti kultūros paveldo objektų, suardyti vizualinių ryšių, turi atitikti istorinį aplinkos mastelį, būti mažesni už istorines dominantes.

VI SKYRIUS

REKREACINIO NAUDOJIMO PLĖTROS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

33. Pagrindinės Regioninio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptys – pažintinio turizmo plėtra siekiant atskleisti gamtinius ir kultūrinius krašto ypatumus, taip pat žirginio, pramoginio ir sportinio turizmo, poilsavimo gamtoje infrastruktūros, Regioninio parko informacinės sistemos plėtra, rekreacijos galimybių didinimas. Tai įgyvendinama įrengiant pažintinio turizmo trasas ir takus, plėtojant esamus, statant ir įrengiant naujus lankytojams skirtus rekreacinės infrastruktūros objektus Tvarkymo plane numatytose vietose, tvarkant ir eksponuojant tradicinį kultūrinį ir gamtinį kraštovaizdį, pažintinę vertę turinčias gamtos ir kultūros paveldo vertybes, gyvąsias kultūrinės tradicijas ir raiškas, plėtojant gamtines ir kultūrinės ekspozicijas.

34. Regioninio parko rekreacinio naudojimo nuostatos:

34.1. Rekreacinė infrastruktūra ir poilsio objektai koncentruojami rekreacinio funkcinio prioriteto zonose.

34.2. Regioninio parko draustiniuose plėtojamas pažintinis turizmas – įrengiamos automobilių, dviračių ir vandens turizmo trasos, pėsčiųjų pažintiniai ir mokomieji takai, trumpalaikio poilsio vietos, privažiavimai ir priejimai prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelės, mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai.

34.3. Prioritetas teikiamas tradiciniam, su etnokultūra susijusiems rekreacinių išteklių naudojimo būdams, pirmiausia – pažintiniam ir kaimo turizmui.

34.4. Rekreacinių paslaugų plėtra skatinama Dusetų mieste.

34.5. Stovyklavietės, kempingai, poilsio kompleksai įrengiami ir statomi tik Tvarkymo plane numatytose vietose.

34.6. Prie pažintinio turizmo trasų, takų ir lankomų objektų prireikus gali būti įrengiamos, statomos ir Tvarkymo plane nenumatytos automobilių stovėjimo aikštelės, atokvėpio vietos ir poilsio vietos, apžvalgos aikštelės, mažieji kraštovaizdžio architektūros statiniai.

34.7. Siekiant pagerinti kraštovaizdžio apžvalgos sąlygas, prie apžvalgos aikštelių ir apžvalgos bokštų, lankomų objektų, pažintinio turizmo trasų ir takų gali būti vykdomai specialieji miško kirtimai kraštovaizdžiui formuoti.

35. Pirmiausia siūloma pritaikyti lankyti šiuos kultūros paveldo objektus:

35.1. Mielėnų piliakalnį – prie kelio įrengti automobilių sustojimo aikštelę ir priėjimą prie piliakalnio;

35.2. Velikuškių I piliakalnį – įrengti vandens turistų sustojimo vietą ir priėjimą prie piliakalnio iš Sartų ežero pusės.

36. Regioninio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonose numatoma:

36.1. Dusetų miesto rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti kempingą, valčių prieplauką, valčių ir laivų nuleidimo vietą, dviračių ir pėsčiųjų taką, Sartų ežero pakrantę pritaikyti poilsiui ir turizmui, gerinti poilsiaviečių ir paplūdimių įrangą;

36.2. Didžiadvario rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti kaimo turizmą, žirgyną, įrengti paplūdimį;

36.3. Kavolių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti kaimo turizmą, gerinti stovyklaviečių įrangą, formuoti miško parką;

36.4. Kalbutiškių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – gerinti stovyklaviečių ir poilsiaviečių įrangą, formuoti miško parką, plėtoti kaimo turizmą;

36.5. Jaskoniškių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – gerinti stovyklaviečių ir Jaskoniškių miško pažintinio tako įrangą, formuoti miško parką;

36.6. Gipėnų rekreacinio funkcinio prioriteto zonose – plėtoti kaimo turizmą;

36.7. Antazavės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – Antazavės dvaro sodybą ir parką bei Zalvio ežero pakrantę labiau pritaikyti poilsiui ir turizmui, gerinti poilsiavietės ir paplūdimio įrangą, plėtoti kaimo turizmą;

36.8. Zaduojos rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti kaimo turizmą, įrengti stovyklavietę, formuoti miško parką;

36.9. Zalvės rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti poilsio kompleksus ir kaimo turizmo sodybas, formuoti miško parkus, Zalvės ežero pakrantę labiau pritaikyti poilsiui ir turizmui, gerinti poilsiavietę įrangą;

36.10. Bradesių rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – įrengti kempingą, valčių nuleidimo vietą, Sartų ežero pakrantę labiau pritaikyti poilsiui ir turizmui, gerinti stovyklavietės ir paplūdimio įrangą, plėtoti kaimo turizmą;

36.11. Baršėnų rekreacinio funkcinio prioriteto zonose – plėtoti poilsio kompleksus ir kaimo turizmą, įrengti stovyklavietę;

36.12. Rupetų rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje – plėtoti poilsio kompleksą, Sartų ežero pakrantę labiau pritaikyti poilsiui ir turizmui.

37. Sartų ežero pakrantėje, kuri patenka į Dusetų urbanistinį draustinį, siūloma įrengti dviračių ir pėsčiųjų taką, lankytojams aptarnauti ir paslaugoms teikti skirtą pastatą, gerinti poilsiaviečių ir paplūdimių įrangą.

38. Siekiant pagerinti paukščių stebėjimo sąlygas, siūloma įrengti paukščių stebėjimo bokštelių, pirmiausia – Minkūnų botaniniame-zoologiniame draustinyje ir Rašų hidrografiniame draustinyje ties Šventosios ištaka iš Sartų ežero.

39. Regioninio parko pažintinio turizmo sistemą sudaro įvairaus dydžio ir pobūdžio pažintinio turizmo trasos ir takai, lankomi paveldo objektai, lankymui ir poilsiui skirta rekreacinė infrastruktūra (atokvėpio vietos, apžvalgos aikštelės ir bokštai, poilsiavietės, stovyklavietės, kempingai, poilsio kompleksai). Regioniniame parke prioritetas teikiamas dviračių, pėsčiųjų, vandens ir automobilių pažintinio turizmo plėtrai.

40. Regioninio parko pažintinio turizmo trasų ir takų sistemą sudaro:

40.1. esamos ir numatomos automobilių ir dviračių turizmo trasos (Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtos indeksais A1–A5 ir D1–D3):

40.1.1. nacionalinės automobilių ir dviračių turizmo trasos „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ atkarpa (A1) Antalieptė–Dusetos–Zaduoja–Bradesiai–Obeliai;

40.1.2. regioninės automobilių turizmo trasos „Aukštaitijos parkų žiedas“ atkarpa (A2) Antalieptė–Dusetos–Zaduoja–Bradesiai–Antazavė–Zarasai;

40.1.3. reprezentacinė žiedinė Regioninio parko automobilių ir dviračių turizmo trasa „Sartų regioninio parko žiedas“, jungianti svarbiausias Regioninio parko vertybes ir pažintinius takus (A3): Dusetos–Ilgašilis–Antazavė–Bradesiai–Mielėnai–Baršėnai–Kriaunos–Minkūnai–Dusetų giria–Dusetos;

40.1.4. automobilių ir dviračių turizmo trasa „Mažasis Sartų regioninio parko žiedas“ rytinėje Regioninio parko dalyje (A4): Dusetos–Ilgašilis–Antazavė–Bradesiai–Baršėnai–Bradesiai–Dusetos;

40.1.5. žiedinė automobilių ir dviračių turizmo trasa pietinėje Regioninio parko dalyje (A5): Užtiltė–Didžiadvarys–Kavoliai–Bileišiai–Vosgėliai–Pažiegė–Užtiltė;

40.1.6. regioninės dviračių turizmo trasos „Aukštaitijos dviračių žiedas“ atkarpa (D1) Vosgėliai–Pažiegė–Dusetos–Ilgašilis–Antazavė–Šniukštai;

40.1.7. Antazavės šilo dviračių takas (D2): Antazavė–Marimantas–Bradesiai–Velikuškių piliakalniai–Pakačinės–Pakačinės piliakalnis–Šilo mūšio vieta–Antazavė;

40.2. pažintiniai pėsčiųjų takai (Tvarkymo plano brėžinyje pažymėti indeksais P1–P4):

40.2.1. P1 – esamas Dusetų girios pažintinis takas (3,2 km);

40.2.2. P2 – esamas Jaskoniškių miško pažintinis takas (1,6 km);

40.2.3. P3 – esamas Ilgašilio pažintinis takas (0,4 km);

40.2.4. P4 – numatomas dviračių ir pėsčiųjų takas Sartų ežero pakrantėje Dusetų mieste (1,2 km);

40.3. vandens turizmo trasos Sartų ir Rašų ežerais, Šventosios ir Kriaunos upėmis.

41. Pažintinio turizmo trasos ir takai plėtojami laikantis šių nuostatų:

41.1. Į Regioninio parko pažintinio turizmo trasas įtraukiamos ir už Regioninio parko ribų esančios vertybės.

41.2. Automobilių ir dviračių turizmo trasos įrengiamos pritaikant ir pagerinant esamus kelius. Dviračių ir pėsčiųjų turizmui tikslinga pritaikyti esamų kelių atkarpas.

41.3. Plėtojant automobilių turizmo trasas, gerinami keliai, įrengiamos sustojimo ir atokvėpio vietos, nuorodos ir privažiavimai prie lankomų objektų, kempingai, elektromobilių įkrovimo stotelės. Svarbu toliau asfaltuoti žvyrkelius, rajoninius kelius Nr. 3610 (Lukščiai–Kalbutiškės–Dusetos), Nr. 3615 (Gačionys–Čivyliai–Lašai), Nr. 5310 (Dusetos–Vosgėliai–Užpaliai) ir Nr. 5346 (Vosgėliai–Bileišiai–Kalbutiškės).

41.4. Plėtojant dviračių turizmo trasas, gerinami keliai, įrengiamos turistams skirtos sustojimo, atokvėpio ir poilsio vietos, privažiavimai prie lankomų objektų. Prioritetas teikiamas Antazavės šilo dviračių tako infrastruktūrai atnaujinti.

41.5. Plėtojant pėsčiųjų turizmą, prižiūrimi ir prireikus atnaujinami pėsčiųjų pažintiniai takai, gerinama jų įranga. Pirmiausia numatoma rekonstruoti Dusetų girios pažintinį taką.

41.6. Žiemos sezono metu dviračių ir pėsčiųjų takai bei jų įranga gali būti naudojami slidžių turizmui.

41.7. Plėtojant vandens turizmo trasas, įrengiamos vandens turistų sustojimo, atokvėpio ir poilsio vietos (poilsio vietos, stovyklavietės), valčių ir laivų nuleidimo vietos, priėjimai prie pakrantėse esančių lankomų objektų.

VII SKYRIUS

GYVENAMŲJŲ VIETŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS

42. Siekiant patenkinti Dusetų miesto gyventojų ir lankytojų poreikius, urbanizuojamose Antazavės, Padustėlio ir Užtiltės kaimų dalyse pagal galiojančius bendruosius planus įrengiami šiuolaikiniai inžineriniai tinklai, tiesiamos naujos gatvės, gerinama kelių, gatvių, aikščių ir kiemų danga. Pirmenybė teikiama inžineriniams statiniams, kuo mažiau keičiantiems tradicinį gyvenvietės vaizdą ir kraštovaizdį. Neurbanizuojamose Antazavės, Padustėlio ir Užtiltės kaimų dalyse pirmenybė teikiama individualioms vandens tiekimo bei nuotekų utilizavimo sistemoms. Regioniniame parke esančias orines elektros perdavimo linijas tikslinga pakeisti požeminiais kabeliais.

43. Naujų pastatų statyba kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio išsaugojančiojo tvarkymo (GEk) ir kraštovaizdžio pertvarkomojo tvarkymo (GEp) zonose reglamentuojama aiškinamojo rašto pagrindinių sprendinių 36.10.2 ir 36.10.3 papunkčiuose. Reguluojamos apsaugos kultūros paveldo objektų (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zonose statyti naujus pastatus ir atkurti buvusius galima tik suderinus su už Kultūros paveldo apsaugą atsakinga institucija.

44. Plėtoti gyvenamąsias vietas (tankinti užstatymą, statyti naujas sodybas) galima rekreacinių miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių intensyvaus (formuojančiojo) tvarkymo (GRi), apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe), bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zonose.

45. Ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonose (ŽRe) naujas kaimo turizmo sodybas leidžiama steigti laikantis Regioninio parko nuostatų ir kitų teisės aktų reikalavimų. Viena žemės sklype gali būti tik viena sodyba.

46. Regioniniame parke esantys transporto (krašto ir rajoninių kelių, geležinkelių) ir inžinerinės infrastruktūros objektų sklypai tvarkomi pagal atliekamų funkcijų, technologijų ir reikiamos infrastruktūros kūrimo reikalavimus. Gerinami bendrojo naudojimo keliai, prireikus pritaikomi pažintiniam turizmui. Gerinant kelius, numatytus naudoti automobilių ir dviračių turizmui, išlaikomas esamų kelių pobūdis (susiformavę vingiai, nuolydžiai), prie lankomų objektų įrengiami privažiavimai, automobilių stovėjimo aikštelės.
